

Kaptajnløjtnant C.E.J.Hastrup.

Foredrag i Søelieutenant Selskabet

Tirsdag den 24/3 1942.

Værnene og den danske Folkehøjskole.

Som det sikkert vil være de fleste af Selskabets Medlemmer bekendt, har jeg i den forløbne Vinter - som et Led i Arbejdet "Folk og Værn" - opholdt mig 5 Maaneder paa Frederiksborg Højskole. Da jeg under mit Ophold mener at have lært saa meget, der kan være af Interesse for Søværnet, har jeg anmodet Selskabets Formand om Lejlighed til at holde et Foredrag om den danske Folkehøjskole i Almindelighed og om Befalingsmænds Ophold paa en saadan Skole.

Den danske Folkehøjskole er at betragte som Landbefolkningens aandelige Højborg, og naar man vil fortælle lidt om denne Skole, er det nødvendigt først at give nogle Oplysninger om den Mand, der først af alle - og bedst af alle - forstod det danske Folkesind, N.F.S.Grundtvig - Højskolens Fader.

Denne mærkelige Folkefører, Digter og Profet blev født i Udby Præstegaard d. 8/9 1783. Paa mødrene Side (Bang) stammede han ned fra Skjalm Hvide Slægten, hvis betydeligste Mand jo var Absalon, og gennem Fortællinger fra Danmarks Historie fik den lille Grundtvig ikke blot Kendskab, men navnlig Kærlighed til den Tid, der gik forud for hans egen. Moderen indgød ham ogsaa Barnetroen paa Gud. Paa Gaarden var en gammel Barnepige, der lærte Grundtvig Almuesproget med dets mange, kraftige Udtryk og Fyhdord, ligesom hun lærte ham de gamle Salmer og fortalte Almuehistorier for ham. Alle disse brogede Indtryk blev gemt i den velbegavede Drengs Indre.

For at give ham Lejlighed til videre Uddannelse, blev han sendt til Thyregod Præstegaard i Jylland, hvor han lærte det jyske Almuesind og den jyske Natur at kende. Derfra blev han

sendt 2 Aar paa ~~den~~ Latinskolen i Aarhus, men disse Aar var nærmest en Plage for ham med den forfærdelige Lektietærpning og Kundskabsberigelse, der mest bestod i latinsk Gramatik, Matematik o.a. døde Videnskaber, der gjorde Eleverne vigtige, selvkloge, kritiske og undertiden blaserte. Meget bedre tilpas følte han sig ikke i København, hvor han studerede Teologi i Rationalismens golde Tidsaler.

Slaget paa Rheden, 1801, fik kun en forbigaaende Indflydelse paa denne mærkelige, klodsede Yngling. Mere Betydning for ham fik hans Fætter, Henrik Steffens, der holdt Forelæsninger om Romantiken fra 1802. For første Gang hørte Grundtvig en Forelæsning, der ikke kedede ham usigeligt. Nu er Romantik ikke blot ^{no} meget maaneskinsbelyst og mosbegroet, men det er Læren om Sammenhæng. D.v.s. det enkelte Menneske er et Led af hele Menneskeheden og den enkelte Tidsperiode et Led i Tingenes Udvikling gennem Tiderne. Romantiken tager sig ikke blot af de Ting, man kan tage og føle paa, men den fremhæver Fantasiens Magt, Eventyret og Sagnene, derfor sværmer den for Middelalderen med dens stærke Lidenskaber og dens Lys- og Skyggesider.

De vaagnende aandelige Kræfter i ham fik deres Gennembrud under hans Ophold paa Egelykke 1805-08, hvor han forelskede sig dødeligt i den unge Frue, Constance de Steensen-Leth. Han red Stormen af og fandt en sikker Staaplads - han forstod, at Livets Gang afhænger af vor Kamp mellem godt og ondt. Faar det gode Overtaget, er der Mulighed for aandeligt Liv, vinder det onde bliver Livet tomt og materialistisk. jvnf.d.oldn.Mytologi.

Endelig gennemgik Grundtvig en religiøs Krise i 1810, hvor hans Tilstand grænsede meget stærkt til det sindsyge. Han kom ogsaa ud af denne Krise ved Hjælp af det, man kalder "det glade Budskab", nemlig at Gud er Kærlighed og intet er muligt, uden at man giver sig ind under denne Kærlighed. Efter denne Krise kan man vel sige, at Grundtvigs Uddannelse, men ikke hans Udvikling, var afsluttet, han havde nu en Tro og en Overbevisning. Hans Arbejde kunde begynde.

Danmark var paa dette Tidspunkt inde i en opslidende Krig med England, og den ulykkelige Udgang paa Krigen knækkede Følkets Modstandskraft, Grundtvig granskede Nordens Mytologi, - hvor der findes umaadelig megen sund Livsvisdom - og de Kræfte r han hentede derfra vilde han give det danske Folk, hvis dybe Fald efter hans Mening skyldtes dets Matrialisme. Altsaa kastede han sig ud i Kampen med "Jætterne", der jo repræsenterer det snusfornuftige, ved at oversætte Saxo fra snørklet Klosterlatin til djærvt Almuesprog, og samme Behandling gav han Snorre. Det var hans Drøm, at disse Bøger skulde blive allemandseje og Allemandslæsning, men det slog fuldstændigt fejl.

Han skrev og kæmpede for at ruske det danske Folk op og rive det ud af den unordiske - og for os danske i Virkeligheden uforstaaelige og skadelige - tyske og latinske Videnskabelighed, der hærgede Datidens Skoler og toneangivende Kredse. Det var ikke Matematik, Fysik, latinsk og tysk Gramatik eller Romerret, vi trængte til. Det dræbte den levende Aand og gav os ikke Mulighed for at forstaa den danske Folkesjæl, hvorpaa al Fremtid maatte bygge. Men vi trængte til en religiøs og aandelig Vækkelse, til at lære at tænke, tale og tro - paa Modersmaalet - til at lære, hvad det er at være dansk og hvilke Pligter og Maal, det danske Folk har, har haft og vil have ud i Fremtiden. Det var en "Skole for Livet", vi behøvede.

Først da Grundtvig begyndte historiske Forelæsninger, laante man ham Øre, og han forstod nu, at den Vækkelse, der var en Livsbetingelse for det danske Folk, skulde ske gennem "Det levende Ord" - talt fra Hjerte til Hjerte.

Ganske langsomt udformedes saaledes den danske Folkehøjskole i Grundtvigs Tanke, og da Folket fik voksende politisk Frihed, blev det ham klart, at en særlig Opdragelse var nødvendig, hvis Menigmand skulde være medbestemmende i Statens Styre, thi det har altid staaet Grundtvig klart, at med Rettigheder fulgte Pligter, ellers blev der ingen Balance i Tilværelsen.

Trods Velvilje fra Kongens Side blev det dog ikke Grundt-

vig selv, men hans Disciple, der grundlagde den første Højskole - 1844 i Rødding - Syd for Grænsen. Denne Skole var tillige et aandeligt Dannevirke med den voksende Tyskhed. De højere Klasser i Slesvig var tysksindede, Almuen dansk, og for at give disse sidste Mulighed for at forsvare deres Standpunkt, maatte de lære at udtrykke deres Tanker paa Modersmaalet.

Den aandelige Kamp blev snart afløst af 3-Aars-Krigen, hvorunder det danske Folk atter fik sit gamle Folkestyre, og denne politiske Frihed gav det danske Folk den moralske Rygrad til at gaa oprejst ud af Krigen med en stærk Vilje til Danskhed. Nu var der virkelig Grobund for Højskoletanken, og netop paa dette Tidspunkt dukkede den rette Mand frem, Christen Kold. Han var af ringe Herkomst, havde læst til Lærer, været nogle Aar i Lilleasien, men han havde en utrolig Evne til at tale til de unge, og han startede en Skole i Ryslinge - i Samarbejde med Grundtvig.

Paa denne Skole var der ca. 25 Karle, der levede sammen med Kold Dag og Nat under de mest primitive og spartanske Forhold. Aanden paa hans Skole var dansk-kristen og Mytologi og Poesi spillede en stor Rolle. Samtaler mellem Kold og Eleverne gav de unge Problemer at tænke over og udviklede deres Aand. Hele hans Arbejde var grundlæggende for de senere Folkehøjskoler og ved Siden af Grundtvig indtager han Pladsen som Højskolens "Grand old man".

Folkehøjskolerne groede nu frem overalt i Landet, senere ogsaa i Sverige, Norge, Finland og Island samt forsøgsvis i Tyskland, England, Schweitz og Japan. Endelig ogsaa blandt Emigranterne i Amerika. Skønt Tidens Strømninger saavel aandelige som politiske har sat deres Præg paa Højskolen gennem Tiderne, mener jeg, at det er rigtigt nu at gaa over til at se paa Højskolen af i Dag, da Tiden jo ikke tillader længere historisk Udredning.

Den danske Højskole er en i alle Retninger fri Skole. Enhver, der ønsker det, kan starte en saadan Skole, og hver han eller hun kan samle Elever til Skolen i 2 Aar, giver Staten Tilskud til fortsat Drift. Dette Tilskud beløber sig til 50% af Lærerlønnen, 20% af Forstanderens Løn, 35% af Udgifterne til Undervis-

ningsmateriel og 10% af Forrentningen. Ialt ydes der ca. 1/2 Mill. Kr. aarligt paa denne Maade - for en stor Skole er Beløbet 10.15.000 pr. Aar. Men indirekte yder Staten endnu ca. 1/2 Mill. i Form af Tilskud til Eleverne (paa indtil 50 Kr. pr. Maaned) der betaler ca. 100 Kr. pr. Maaned + Bøger m.m. Arbejdsløse fra Byerne indtager dog en Særstilling, som jeg senere skal omtale. Takket være Christen Kolds Styrke og Forudseenhed ydes disse Tilskud uden at Staten paa nogen Maade har Ret til at blande sig ind i Skolens indre Forhold - et Gode, der er af overvældende Betydning. Der er i Øjeblikket Planer om en ny Højskolelov, der navnlig vil forbedre Lærernes økonomiske Stilling. Skønt Lærernes Løn højst beløber sig til 175 Kr. pr. Maaned + Kost og Logi og skønt den nye Lov vilde betyde næsten en Fordobling af Lønnen + en betryggende Pensionsordning, har alle Højskolefolk dog stillet som absolut Betingelse, at Friheden ikke paa noget Punkt maa indskrænkes - ellers bliver det blankt Nej.

Der findes ialt 60 Folkehøjskoler, men der har gennem Tiderne været startet 160, hvoraf de 100 maatte lukke-~~een~~ om Aaret - det vidner om de haard~~e~~ Vilkaar. Af disse 60 er de 35 grundtvigske med 80% af Elevantallet. Resten hører til Indre Mission (Haslev) Arbejderbevægelsen, Baptisterne, Diakonerne, eller er Handelshøjskoler, Børneforsorgsskoler, Sygeplejeskoler eller Gymnastikhøjskoler (Ollerup og Snoghøj bl.a.). Alle Skolerne er under samme frie Lov, men Aanden og Tonen er selvfølgelig vidt forskellig. I nær Tilknytning til Folkehøjskolen staar Landets 15 Landbrugsskoler og ca. 30 Efter- eller Ungdomsskoler.

Elevantallet ligger mellem 6- og 8.000 om Aaret 1/2 Karle og 1/2 Piger. 9/10 er Landboere, saaledes at ca. 1/4 af Landbougdommen kommer paa Højskole.

Ligesom enhver kan blive Forstander, hvis han har Midler til det, uden Hensyn til Uddannelse - (de 100 lukkede Skoler vidner jo om at Fuskerne ikke har Held, han maa selvfølgelig have Evne til at give Eleverne noget af Værdi), saaledes staar Forstanderen fuldstændig fri m.H.t. Valget af Lærerkrafter. I 1930 var af 360 fastansatte Lærere og Lærerinder de 60 Akademikere,

76 Seminarister, 32 Landbrugskandidater og Resten, 192, uden anden Uddannelse end den, de havde erhvervet sig ved Selvstudium. En mere broget Lærerkreds findes vel næppe andetsteds, men Skolens Maal er da heller ikke Kundskabsbesørgelse, selvom denne Undervisning ogsaa er udviklet betydeligt gennem Tiderne, men Maalet for Folkehøjskolen er, at udvikle Karakteren og Personligheden saaledes at de unge gaar tilbage til det daglige Arbejde med større Glæde og og Forstaelse af det enkelte Menneskes Betydning for Folkets Liv. Hertil kræves da heller ikke ~~hø~~guddannede Lærere alene, men først og fremmest Lærere med Kærlighed til Land og Folk, en sikker Tro og Overbevisning og med Evnen til at vække de unge til selvstændig Tænkning - og set under denne Vinkel er Lærerkredsen aldeles ikke saa broget, som et overfladisk Syn muligvis kunde give det Udseende af.

Tidligere, da jeg ikke kendte Højskolen og dens Lærere, havde jeg en Tilbøjelighed til at betragte dem som en Samling Individer, der snakkede i taagede Vendinger - den saakaldte Bragesnak, og paa andre Punkter var de vist heller ikke helt normale. Min Opfattelse er grundigt revideret, idet jeg har mødt en Gruppe Mennesker, der i langt højere Grad end andre holder Ideens Fane højt. En Gruppe Mennesker, der som alle andre er behæftet med Fejl, men som af al Magt søger at delagtiggøre Ungdommen i de ~~gode~~ gamle Værdier, der ligger gemt i vor Historie, vor Litteratur, vort Folkeliv ja i det daglige Liv for Land og Folk. Man har bebrejdet dem, at de taler for meget, men man maa huske paa, at den danske Landbefolkning er tung, og der kræves en særlig Form for - skal jeg sige - lidt eventyragtige Tale med mange Gentagelser. Lyt blot til en Samtale mellem Bønder, der er stadige Gentagelser, og naar man vil tale til dem paa deres Modersmaal, maa og skal man anvende den Form, de er vant til og forstaar, hvis man vil gøre sig Forhaabninger om at blive forstaaet. Har de først taget det til sig, sidder det til Gengæld fast for hele Livet.

Højskolerne har 2 Kursus, eet om Vinteren paa 5 Maaneder for Karle og eet om Sommeren paa 3 Maaneder for Piger + andre Smaakursus af forskellig Art. Inden Sæsonen begynder udsendes Program til interesserede Kredse, og de vordende Elever vælger selv den Skole, de helst vil paa - ofte en fjerntliggende for at se nye Egne af Landet . Eleverne ved saaledes paa Forhaand, hvad det er for en Skole, de kommer paa, d.v.s. de kender dens Aand og dens Maal. Dette er en uhyre Støtte for Undervisningen, der paa de fleste Skoler er meget subjektiv, idet Forstander og Lærere - uden at tørne med Elevernes Interesser - kan gaa frem i Undervisningen efter en ganske bestemt Linie i Skolens specielle Aand og efter dens Overbevisning. Elevernes Indstilling maa jo tangere Skolens - ellers havde de jo næppe valgt netop den Skole.

Jeg har nu søgt saa godt som muligt at give lidt Oplysninger om den danske Folkehøjskole i Almindelighed, og jeg vil da overgaa til at fortælle lidt om det daglige Liv og selve Arbejdet paa Skolen, hvor jeg naturligvis navnlig maa støtte mig til det Kendskab, jeg personlig har faaet til Frederiksborg Højskole eller Grundtvigs Højskole, som den ogsaa kaldes.

Paa Skolen var der ca. 100 Karle og 25-30 Piger, det er saaledes een af Landets største Skoler. Elevernes Alder var fra 18, der er laveste Aldersgrænse, til 29 Aar, de fleste dog omkring 20. Mange af dem har i Aarenes Løb sparet Penge sammen for at komme paa Højskole. Det er saaledes Elever, der bevidst har ofret materielle Goder, for at faa aandelige Værdier. Disse Elever er Skolens Elitetropper, og giver hele Skolen en sund Basis. Jeg skal ikke lægge Skjul paa, at der ogsaa er mange Elever, der blot kommer, fordi Forældrene synes om det, for at opfriske Dansk og Regning, eller fordi de nu ikke havde andet at foretage sig. Disse sidste Kategorier kan være vanskelige at trække med. Endelig er der en Del arbejdsløse fra Byerne, der faar hele Opholdet betalt + Penge til Undervisningsmateriel, Lommepenge, Rejsepenge og Tøj. I Betragtning af, at Landboudommen højst kan faa 50 Kr. pr. Maaned d.v.s. ialt kun 1/3 af de samlede Udgifter, kan

det vel næppe undre, at der kan opstaa et skævt Forhold. Men det skal siges til Skolens og Landbøunddommens Ros, at Viljen til at glatte ud og til kammeratlig Omgang har de ikke manglet, saaledes at der ikke i Vinter har været nogen Kontrovers paa dette Punkt.

Der er megen Undervisning paa Skolen, 4 Timer om Formiddagen, 3 om Eftermiddagen og 3 Aftener om Ugen 1 - 2 Timer. Dertil kommer ret meget Selvstudium og vanskelige "Hjemmeopgaver", saaledes at den flittige Elev har sine ca. 10 - 11 Timers Arbejde. Dagens Arbejde er lagt til Rette paa følgende Maade:

Gennemgang af Skemaet, jvf. Bilag 1.

Det er saaledes en meget alsidig Undervisning, hvor Hovedvægten er lagt paa Forstanderens daglige Time. Her faar de Historie - ikke som i den almindelige Skole, hvor der undervises i historiske Data; men man siger det bedst ved at citere Ingemann:

Stig op af Graven, du Slægt som døde
Afmal din Synd, forkynd din Brøde
Fri os fra Udslettelsens Dom
og vis os, hvorfra din Frelse kom.

Hertil bruges Historien, som er Forstanderens Speciale (cand.mag.). Desuden faar de gennemgaaet de forskellige Ideologier, politiske og aandelige Strømninger m.m. Undervisningen er subjektiv; men ikke ensrettende. Eleverne tvinges til at tage Standpunkt til Problemerne. De fleste følger Forstanderen, men bliver deres Standpunkt modsat hans, da de ikke derfor blot det er et klart og velovervejjet Standpunkt.

Det andet Hovedfag er Dansk, hvor Eleverne undervises i 4 Hold efter deres Skolekundskaber. Nogle er meget sløje og faar mest Læsning, Stavning og Gramatik. Poesien faar de gennem Sang - alle Timer paa Skolen begynder med Sang - men paa de bedre Hold lægges der megen Vægt paa Poesi. Versene analyseres ikke eller splittes ad i Atomer, som vi kender det fra den højere Skole; men der lægges Vægt paa Helhedsindtrykket og Rytmen, saaledes at de opfatter det skønne i Digtet og lærer at holde af det. De bedste til Dansk gaar paa et særligt (5)

disse kares

Hold, Nordisk Hold, hvor nordiske Problemer af enhver Slags tages igennem. I det hele taget er Skolen meget aktiv m.H.t. det nordiske - ikke alene paa det kulturelle Omraade -, men ~~et~~ helt nordisk Samarbejde.

Eleverne lærer at holde Foredrag om forskellige Emner, f.Eks. betydelige Personer, Bøger, aandelige og politiske eller videnskabelige Problemer, historiske Emner o.s.v. endog "Solpletter og Nordlys" ! ? . Dette gøres, dels for at lære dem noget om disse Emner, men navnlig for at lære dem at tale dansk, at udtrykke deres Tanker i Ord og for at frigøre dem. Stilene er ofte Problemstile f.Eks. "Hvad er Meningen med mit Højskoleophold", "Hvorfor gaar Folk ikke i Kirke", "Hvorledes bør Fremtidens Skole indrettes" osv. - disse Opgaver stiller ikke ringe Krav til den enkelte.

I Litteraturtimerne gennemgaas forskellige lødige Værker, og i Særholdstimerne kan Eleverne selv vælge mellem de forskellige Emner. Der har været 5 Hold i 2 Perioder: 1.Periode 1) Dansk, 2) Litteratur, 3) Frihaandstegning, 4) Verdenspolitik og 5) Studiekreds over "Dansk i 1000 Aar". 2.Periode: 1) Dansk, 2) Litteratur, 3) Frihaandstegning, 4) Socialpsykologi og 5) Forsvaret.

Som et særligt Hold staar Delingsførerne, der foruden Gymnastik og Gymnastikteori oplæres til Foreningsarbejde eller folkeligt Arbejde. De skal lede Gymnastikken hjemme i Sognet, og jeg vil ikke undlade at gøre opmærksom paa at de forskellige danske Gymnastikforeninger ude paa Landet tæller 130.000 Medlemmer. Et af Højskolens mange Resultater.

Tirsdag og Fredag Aften er der Samfundslære, og om Onsdagen er der "aktuel Aften". Hertil kommer der en fremmed Taler, og jeg vil lige nævne nogle af de Problemer, der omtales: D.U., D.d.U., K.F.U.M., konservativt, liberalt og socialistisk Livssyn, Folk og Værn, frivillige Ungdomslejre o.s.v. Desuden er der ofte fremmede Foredragsholdere paa andre Tider, og om Søndagen er der i Reglen nationale e.a. Møder, hvor Omegnens Befolkning og tidligere Elever kommer til Stede. Da Skolen har en nordisk Indstilling, har den tidligere haft man-

ge Elever fra vore Nabolande. Det er jo ikke muligt nu; men naar der f.Eks. kommer Svenskere paa Besøg, arrangeres altid en svensk Underholdning.

Ved at servere dette righoldige Program forsøger Skolen paa at vække de unge - paa eet eller andet Punkt - paa at sætte dem igang med selvstændig Tænkning og paa at lære dem at vurdere en Ting og skabe en fast Overbevisning. Paa kristen, dansk Grund arbejdes der for at skabe et rigt Folkeliv, hvorved man forstaar, at den enkelte Borger deltager aktivt i Folkets aandelige og politiske Liv. Dette maa være Forudsætningen for et sundt Folkestyre, og Højskolen sværger til Folkestyret, thi uden Frihed til at tænke, tale og tro dræbes alt aandeligt Liv, og kun i Frihed er der Mulighed for at nyskabe og udvikle aandelige Værdier.

Idet jeg haaber, Selskabets Medlemmer har faaet et Indtryk af den danske Folkehøjskole, skal jeg gaa over til at behandle Problemet: Befalingsmænd paa Højskole. Naar man sender Befalingsmænd paa Højskole maa det være, for at han kan modtage noget til Gavn for ham selv og Værnene, og for at han kan ~~gæve~~ give noget til Gavn for Højskolen og de Kredse af Befolkningen, Højskolen er i Kontakt med. For det første: "Hvad kan en Befalingsmand modtage paa en Højskole" ?

Han kan først og fremmest faa udvidet sin Horizont og lære det folkelige Arbejde at kende - og den danske Mand eller Kvinde er endnu ikke født, der kan tage Skade af dette - tvertimod. Ved at lægge Mærke til den Maade, hvorpaa de unges Interesser fanges, kan Befalingsmanden lære Taletaktik, der kan blive til Gavn for ham i Tjenesten, naar han skal holde Foredrag om det ene eller det andet for de værnepligtige. Han kan lære en hel Del Historie, Samfundslære, Litteratur o.m.a., der maaske kan vække Interesser i ham, saaledes at han faar Lyst til Selvstudium over disse Problemer. Jeg tænker navnlig paa vore Underbefalingsmænd, hvis Skolekundskaber i almindelig humanitær Retning ikke altid er straalende, hvorved de paa en

irriterende Maade kan virke paa de mere intelligente værnepligtige som militære Maskiner, der slynger Ordre og Tjenesteforskrifter ud, men udenfor dette findes desværre ofte det absolutte Tomrum.

Paa Højskolen faar man tillige en langt dybere Forstaaelse af, hvad det vil sige at være dansk, hvilke Pligter, Opgaver og Ansvar vi danske har nu og i Fremtiden, og hvorfor og hvordan vi adskiller os fra andre Folk - altsammen Værdier, der er gavnlige for en dansk Befalingsmand. Endelig lærer man Landbefolkningen at kende paa en langt bedre Maade, end det trods den bedste Vilje fra vor Side er muligt indenfor Værnene. De militære Grader og Uniformerne samt de uvante Forhold gør den danske Bonde sky og tilbageholdende, Kontakten mellem Befalingsmanden og den menige vanskeliggøres; men hvis den unge mærker, at man

kender hans Forhold, forstaar hans Tanker og Følelser, bliver Forholdet mellem de to Parter mere intimt og frugtbringende. Hvad kan Befalingsmanden yde paa en Højskole ?

Ved Samtaler med Eleverne kan han hjælpe dem over mange Problemer m.H.t. Forsvaret. Det er saadan, at de fleste unge har en udpræget Forsvarsvilje bygget paa Følelser og Tradition, men naar de bliver lidt ældre, kommer alle Vanskelighederne. Der kan komme religiøse Skrupler, politiske, økonomiske o.m.a., der tilsammen eller hver for sig undergraver den Værnevilje, der kun bygger paa Ungdommens Begejstring. Her ligger Befalingsmandens Hovedopgave.

Han kan ogsaa give sit Bidrag til at vække de unge, f. Eks. ved Foredrag om militærhistoriske Begivenheder, det daglige Arbejde i Værnene eller Udviklingen af Værnene gennem Tiderne, men det maa aldrig gøres ved voldsomme Ord og Fagter - altid paa en saglig og værdig Maade.

Hvis han selv besidder gode Skolekundskaber, kan han undervise i Dansk og Regning, hvorved han forøger Elevernes Tillid til ham og dermed til de danske Værn. Har han en særlig Interesse, kan han holde Foredrag derom, f.Eks. havde jeg 6

Ved saglige og rolige Samtaler kan han underbygge den fællesbetonede Værnevilje, saa det bliver en Værnevilje, der bygger paa Erkendelsen af Værnenes Betydning for et frit og selvstændigt Folk og Forståelsen af Værnenes Ønsker og Stilling som et naturligt og respektfuldt led i det danske Samfund. Den Værnevilje der bygger paa Forståelsen af, at Frihed er en Værd, der aldrig kan købes til noget Pris, skal make vise sig at overbevise alle senere Betænkneligheder og "Hvadkandemytteri" - Tilbageholdelser.

Foredrag om de islandske Sagaer. Højskolen er ikke kræsen med Emnerne - og den elsker at stille Opgaver, "Det er bedre at lytte til en Bue, der brister", o.s.v. - men den forlanger, at det man taler om, skal komme fra Hjertet, d.v.s. man maa selv have Begejstring for det, man vil gøre Eleverne delagtige i.

Er Skolen forsvarsvenlig kan Befalingsmanden sikkert få et Særhold *~* Forsvarets Virke, saaledes som jeg har haft det - og Interesse for Sagen mangler saa sandelig ikke hos Eleverne.

M.H.t. Gymnastik, Disciplin og Orden kan Højskolen lære en hel Del af de danske Værn, idet de Unges Optræden og Manerer ofte lader meget tilbage at ønske. Da jeg var paa Højskolen som Forsøgskanin, troede jeg ikke, at jeg burde sætte ind paa dette Felt; men efter at have set paa "~~Forum~~^{Forum}" i 5 Maaneder, har jeg fortrudt, at jeg ikke fik Lejlighed til at yde nok paa dette Omraade. Naar det ikke tages i Starten, er det jo meget vanskeligt at genvinde det tabte Terræn.

Der er selvfølgelig visse Betingelser for, at en Befalingsmands Højskoleophold bliver til Gavn og Glæde for alle Parter. For det første maa han lægge alle Standsfornemmelser til Side og gaa paa lige Fod med Eleverne (Jeg er Du's med dem), ellers naar han ikke langt. Den første Tid skal han benytte til at tale med dem om alle mulige daglige Problemer, og han skal vente til de selv fremlægger Forsvarsproblemet - det gør de meget hurtigt, hvis han er blevet Kammerat med dem. Uden at sætte en Tøddel af sin militære Værdighed overstyr, kan man udmærket være Kammerat med dem, og man faar mange glade og gode Minder fra sin Omgang med Elever og Lærere. Al direkte militær Propaganda og Forsøg paa Militarisering er selvfølgelig forbudt - den skaber sandsynligvis en øjeblikkelig Begejstring, men naar Begejstringen har lagt sig, staar Sagerne værre, end da man begyndte.

Det er min Erfaring, at naar man er sammen med Folk, der er Modstandere af Forsvar, er det ofte klogt overhovedet ikke at omtale Forsvaret. Det, at en Mand i Uniform - en Militarist - taler om folkeligt Arbejde uden at nævne Forsvaret forvirrer

dem. Jeg har ofte til Møder med Omegnens Befolkning haft Lejlighed til at tale med Modstandere, og deres Snak om Militarisering døde fuldstændigt hen, da Modbeviset stod lige overfor dem. Til sidst førte de selv Forsvarsproblemet frem paa forsigtig Vis, og vi fik en lang og - det mener jeg da - gavnlig Samtale om Emnet.

Inden jeg slutter vil jeg blot nævne, at det er min Mening, at Officerer ikke bør gaa paa Højskole som Elever, da Undervisningen paa mange Punkter ligger i et saadant Plan, at det maa betragtes som Tidsspilde at lade Officerer modtage den, men man bør i Fremtiden i god Tid søge Forbindelse med Højskolen for at faa Officerer og andre dertil egnede Befalingsmænd til Hjælpe lærere, saaledes at der kan opstaa en frugtbar Vekselvirkning mellem at modtage og at give til Gavn for begge Parter.

Jeg har været saa heldig at faa en saadan Stilling, hvorved jeg kunde følge Undervisningen, ~~hvorved jeg kunde følge Undervisningen~~, hvor det var gavnligst for mig, og give Undervisning der, hvor mine Evner slog til. Det er mig magtpaaliggende her paa Selskabets Talerstol at rette en Tak til Søværnet for den for mig nyttige Oplevelse, det har været at gaa paa en dansk Folkehøjskole, og jeg vil udtrykke Ønsket om, at saa mange af mine Kolleger som muligt maa faa den samme rige Oplevelse i Fremtiden. Det er min sikre Overbevisning, at vi paa dette Punkt kan gøre et betydningsfuldt Arbejde for Folk og Værn. Jeg har faaet ryddet Fordomme af Vejen, og jeg ved, at mine Kammerater paa Højskolen har faaet et andet og bedre Syn paa de danske Værn og deres Befalingsmænd. Folk og Værn kan komme hinanden meget nærmere paa denne Maade og derved virke til, at der skabes en bredere og sundere Basis for de Værn, der ud i Fremtiden skal forsvare Danmarks - forhaabentligt snart - genvundne Frihed og Selvstændighed.